

УДК 001.92:002.55+004.6::340.134

БРИЖКО В.М., доктор філософії (Ph.D.) з юридичних наук, с.н.с., головний науковий співробітник ДНУ ІБП НАПрН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3941-1013>.

ДО ЕПІСТЕМОЛОГІЇ ПОНЯТЬ “ІНФОРМАЦІЯ”, “ДАНІ” І “ЗНАННЯ”: ПРАВОВИЙ ТА НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТ

DOI...

***Анотація.** Про оцінку деяких раціональних поглядів на розуміння та трактування понять “інформація”, “дані” і “знання” та застосування їх у правотворчості у зв’язку, зокрема, з розвитком електронно-комунікаційного середовища. Визначено, що природа людини містить як раціональне, так і інтуїтивне начало.*

***Ключові слова:** інформація, дані, знання, інформаційне право.*

***Summary.** About the assessment of some rational views on the understanding and interpretation of the concepts “information”, “data” and “knowledge” and their application in law-making in connection, in particular, with the development of the electronic and communication environment. It was determined that human nature contains both a rational and an intuitive principle.*

***Keywords:** information, data, knowledge, information law.*

Постановка проблеми. В сучасній лінгвістики існує слово “гносеологія” – від давньогрец. – “пізнання”, “слово”, “мова”. Під цим можна розуміти розумові пошуки можливостей пізнання людиною світу і самого себе, рух пізнання від незнання до знання, природа знань самих по собі і в співвідношенні з пізнаваними предметами [1; 2].

З погляду наукового пізнання (пошуку, зокрема, закономірностей, властивостей, явищ) використовується термін епістемологія (від давньогрец. – “наукове знання”, “достовірне знання” і “слово”, “мова”) [3]. Основні питання наукового пізнання – проблеми істини і сенсу, методів, принципів, суті, форм, критеріїв пізнання (наука, ідеологія, здоровий глузд), розуміння і пояснення. Основні поняття – “свідомість”, “розум”, “інформація”, “знання”, стосовно раціонального мислення, та “відчуття”, “інтуїція”, які вважаються конфронтуючими раціональному пізнанню, але у науковій творчості вони так чи інакше присутні.

Вищезазначені терміни складають окремий підрозділ у більш широкому понятті – “філософія”, яке з часів Давньої Греції трактується як “любов до мудрості”. У Сократа це слово перетворюється в спеціальний термін у значенні, близькому до сучасного – будь-яке філософське міркування, яким би несподіваним не було будується раціонально, осмислено, відповідно до принципів мислення за допомогою логіки та критичного аналізу [4].

У основі “філософії”, по суті, є пошуки того, як людина мислить, тобто, як сприймає реальність та ірреальність, і як їх вона розуміє та інтерпретує в знакових та мовних системах так звану “інформацію”, в умовах коли не всі роздуми та міркування (у тому числі й філософські) є істинними, тобто не надають достовірних відомостей, які можна вважати новим “знанням”.

Як уважається, зазначене вище стосується коректно-лінгвістичного викладення та трактування ключових термінів в правовій та нормативних сферах інформаційного права.

Метою статті є оцінка поглядів на розуміння та наукове трактування понять “інформація”, “дані” та “знання” в контексті їх раціонального застосування у правовій та нормативній сферах.

Виклад основного матеріалу. Спроби зрозуміти те, що вкладається в поняття “інформація”, відомі з часів Платона. Він є родоначальником ідеї інформації – “безбарвна, безформна й неловима сутність, у сутності своїй існуюча, зрима тільки для керманича душі – розуму”. За Платоном, інформація присутня у світі об’єктивно, поза волею і бажанням людей [5].

Сьогодні загально визнано, що в основі усіх процесів Всесвіту (природи) лежать речовина (матерія), енергія та інформація. Якщо з енергією начебто усе ясно – вона, як вважається, не може бути знищена і нікуди не зникає, тільки переходить чи трансформується то в речовину, то в інші види енергії, з інформацією відбуваються дивні речі. Незрозумілою, наприклад, є властивість інформації не зменшуватися від її споживання, а навпаки – збільшуватися, “розмножуватися”. Одночасно, відомо, що все у Всесвіті має свою енергоструктуру, енергополе (у людини – так звана аура). Це поле – не просто згусток енергетики (вона складається на 75 % з “темної” енергоречовинної маси, якій протистоїть гравітація), а енергоінформаційна субстанція, яка, як сьогодні говорять, має своє функціональне призначення згідно із закладеною в неї кимось або чимось програмою існування, діяльності та трансформації щодо переходу від одного “стану” до іншого. Зазначимо при цьому, що мова не йде про вчення Піфагора щодо переселення душ з одного тіла до іншого.

З філософської точки зору “інформацію” можна розглядати як віддзеркалення стану об’єктів або суб’єктів та змін матеріального світу у свідомості людей. Але завжди потрібна більш конкретика в уявленнях та висновках людини.

На думку В.М. Бехтерева, психіатра, доктора медицини, академіка, у свій час дійсного члена Наукового товариства імені Т.Г. Шевченка: “Інформація нематеріальна субстанція у відмінності від речовини і енергії. Але вона від них невіддільна, як від своїх носіїв. Вона виробляється, передається, сприймається, зникає в результаті матеріальних процесів” [6].

Для Н. Вінера: “Інформація – форма організації живої істоти, яка не залежить від матерії і енергії” [7].

Для А. Моля: “Інформація – ця кількість непередбаченого, яке утримується в повідомленні” [8] (на наш погляд, вказане стосується “нової інформації” – від *Авт.*).

Академік В. Глушков зазначав: “Інформація в самому широкому її розумінні є мірою неоднорідності розподілу матерії і енергії в просторі та у часі, мірою змін, які супроводжують усі процеси, що протікають у світі. ...Інформацію несуть у собі не тільки наповнені буквами сторінки книг або людська мова, але й сонячне світло, складки гір, шум водоспаду, шелест листя тощо” [9].

Інформація у зазначеному вище аспекті – це програма стану та поведінки будь-чого або будь-кого, що підтверджує слова Н. Вінера: “Усе діє згідно з отриманою інформацією” [7]. Всесвіт – це процес у матеріальних структурах, які зазнають енергоінформаційних змін. У природі в результаті зміни інформації відбуваються зміни в енергетиці того чи іншого поля, що визначається, наприклад, у тому, що вона може не тільки надавати відомості, а й давати або забирати енергію людини. І все це відбувається у часі безперервно.

Науковець І. Кочових в 1977 р. писав: “Фіксована інформація є пам’яттю про минуле для використання в майбутньому, і її мають усі системи світобудови. ...Інформація є такою ж субстанцією, як Матерія й Енергія. Вони триєдині і разом

становлять усю світобудову. ...Інформація є відношенням Матерії до Енергії. ...тобто, Інформація є Часом (але не календарним), а Час є Інформацією. ...Усі системи, живі й неживі, утворюють навколо себе енергетичні і інформаційні полюси, причому, інформаційні полюси є засобом зв'язку всіх систем у єдиному інформаційному полі Всесвіту. Ці полюси, які зараз називають аурую або наносферою, у дійсності є інформаційним полем" [10].

Проте, не дуже зрозуміло, який сенс вкладати у поняття "інформація" стосовно його рівності "часу", за виключенням того, що ця так звана сутність або субстанція пов'язана зі зміною (рухом) часу і, можливо, у контексті "відчуття" або "інтуїції". Втім, сам час взагалі маловивчений, а загадка людського мозку пов'язана з можливістю внераціонального пізнання, тобто інтуїції. Інтуїтивне пізнання не має нічого загального із законами логіки. Логічне мислення засноване на зборі інформації, аналізі фактів, установлення причинно-наслідкових зв'язків між ними і формулюванні висновків. Інтуїція може бути проблеском думки і підказувати відповідь, що з'являється невідомо звідки. Головне ж полягає у тому, що природа людини містить як раціональне, так і інтуїтивне начало.

Доктор філософських наук А. Манєєв у дослідженні інформаційної сутності наносфери пише: "Будь-які процеси індукування, переробки й перетворення продуктів відображення є інформаційними, а інформація виявляється впорядкованою структурою" [11].

Доктор технічних наук, професор І. Юзвішин зазначає: "Інформація – це фундаментальний генералізаційно єдиний безначально-безкінцевий процес резонансно-стільникового, частотно-квантового й хвильового відношення, взаємодії, взаємопроникнення й взаємосохранности (у просторі й часу) енергії, руху, маси й антимаси на основі матеріалізації й дематеріалізації в микро- і макроструктурах Всесвіту. ...У третьому тисячоріччі інформація як абсолютна істина пізнання явищ і процесів Природи стане глобальним ресурсом науково-технічного прогресу, володіючи яким можна обійтися без тонн вугілля, цистерн нафти, вагонів залізної руди, інших матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Розшифрувавши інформаційно-кодові структури інформації, люди навчаться управляти процесами термоядерного синтезу, гравітації, електромагнітних явищ, самоосвіти й саморозпаду в глибинних надрах Землі..." [12].

Існує багато раціональних визначень, що таке "інформація", яке походить від латинського "informatio", що передбачає семантично близькі визначення: "пояснення", "виклад", "тлумачення".

Словник С.І. Ожегова надає таке визначення інформації: "відомості про навколишній світ, що протікають у його процесах, сприймані людиною або спеціальним обладнанням" [13, с. 253]. Там же надано поняття "відомості": "пізнання в будь-якій області, звістки, повідомлення, знання, уявлення про будь-що" [13, с. 698] та поняття "пізнання" – придбання знань, встановлення закономірностей об'єктивного миру" [13, с. 546].

За доктором юридичних наук, професором О. Гавриловим – "інформацією є дані, що використовуються, представлені у формі, придатної для передачі і обробки" [14, с. 2]. Учений помічає, що до 1970-х років термін "інформація" ані в загальній теорії права, ані в галузевих юридичних науках, ані в законодавстві не застосовувався; вживали так звані еквіваленти, як "повідомлення", "дані", "матеріали" та ін. [14, с. 13].

Доктор юридичних наук, професор В. Копилов у монографії "Інформаційне право" визначає: "Інформація – відомості про осіб, предмети, факти, подіях, явищах і процесах незалежно від форми їх вистави", та зауважує: "...враховуючи соціальний аспект

розглянутого предмета, додому: у вигляді, зрозумілому для сприйняття людиною. Таке визначення дає можливість “вивести” з поняття “інформація” програми для електронних обчислювальних машин (ЕОМ), віднесені до засобів забезпечення ЕОМ” [15, с. 41].

Українська юридична енциклопедія трактує слово “інформація” як “роз’яснення, уявлення” щодо “документованих або публічно оголошених відомостей про події та явища, що відбуваються у суспільстві й державі та навколишньому природному середовищі” [16]. Що таке “документовані відомості” – пояснення немає; можна вважати, що це визначення має пряме відношення до “офіційного документа” – паперу, на якому розміщені відомості або які зафіксовані офіційно.

У Законі України “Про інформацію” від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ, поточної редакції від 27.07.23 р., та Цивільному кодексі України від 16.01.03 р. № 435-IV, поточної редакції від 28.06.24 р., надається таке визначення: “інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді” [17; 18].

Звичайним явищем у людському спілкуванні є використання поняття “дані” як синоніма поняття “відомості” або “інформація”, навіть у нормативних актах вони ототожнюються.

Так за словником С. Ожегова: “дані – це відомості, необхідні для якого-небудь висновку, рішення” [13, с. 155].

У Законі України “Про електронні телекомунікації” від 16.12.20 р. № 1089-IX: “дані – інформація у формі, придатній для автоматизованої обробки її засобами обчислювальної техніки” [19].

З огляду на загальносистемне уявлення поняття “інформація” має два аспекти:

- гносеологічний аспект: інформація розглядається як відомості, як якісне значення змісту повідомлення (семантичний, якісний аспект інформації). Звідси можна говорити про те, що інформація – це відомості про дійсність на основі мислення і висновків людей або вирішення задач засобами, що наділені “інтелектуальними” можливостями. Безпосередньо цим питанням у 1960-х роках займалися співробітники Всесоюзного інституту наукової та технічної інформації, які вперше в країні видали монографію під назвою “Основи наукової інформації”, у якій підведено підсумок на той час світового та особистого досвіду [20];

- онтологічний аспект: “інформація” розглядається як кількісне значення міри пропускну здатності каналу зв’язку як інтенсивності та упорядкованості потоку повідомлення в мережах передачі даних, що зветься “трафік”, завдяки організації процесу кодування/декодування і передачі/прийому даних. “Трафік” розглядається як упорядкована субстанція, яку можна описати математично. Під системою упорядкування розуміється система з об’єктивно заданим алгоритмом, що може бути розпізнаний. Мова йде не про змістовний аспект “інформації”, а про можливість її неспотвореного перетворення-кодування для обробки в автоматизованих системах і переміщення по лініях зв’язку. Цим питанням, що отримало назву “математична теорія інформації”, з 1948 року займалися К. Шеннон [20, с. 65; 21], академік А. Колмогоров та ін. [20, с. 71].

В якості попереднього висновку зазначимо, що існує багато різноманітних поглядів на сенс, що вкладається в термін “інформація”. За деякими узагальненнями “інформацією” називають: повідомлення, відомості про події; віддзеркалення дійсності, а знання – достовірне віддзеркалення дійсності; форма представлення знань, те, що змінює наші знання, відображення реальності у свідомості людини, представлені її мовою; зміст відображення, сигналу, повідомлення; змістовний опис об’єкта або явища; семантику

або прагматику синтаксису мови представлення даних; результат вибору; відбиту розмаїтість або її міру; зменшувану невизначеність; міру складності структур або організації; продукт наукового пізнання, засіб вивчення реальної дійсності; обов'язкову субстанцію живої матерії, психіки, свідомості; вічну категорію, що наявна в усіх без винятку елементах і системах матеріального світу та проникає в усі сфери життя людей і суспільства; негативну ентропію; відбиту розмаїтість; властивості матерії, її атрибут, якусь реалію, що існує поряд з матеріальними речами або в самих речах; нескінченний процес триєдності енергії, руху і маси з різною густиною кодових структур безмежного Всесвіту тощо.

Урешті-решт, як впливає із наведеного, універсального визначення інформації не проглядається. Кожне з визначень вірно для певної галузі застосування, і кожне стає неконструктивним, якщо воно застосовується не за призначенням або не сприймається людиною. Дефініції у нормативних актах використовують семантичний аспект інформації, тобто змістовний опис об'єкта, предмета. Тобто "інформація" інтерпретується як відомості, знання та ін. Подібне трактування орієнтовано на її застосування в реальному (аналоговому) середовищі існування, утвореному мислячими суб'єктами, людьми. Лише людина може мати знання, і тільки для неї різноманітні сукупності графічних символів можуть бути "відомостями". Тільки для людини певна сукупність символів, знаків, сигналів може інтерпретуватися як "відомості" про будь-що, а сам суб'єкт обов'язково має володіти деякою вихідною системою знань, наприклад, вміти читати. Для технічного об'єкта "інформація" не "відомості" і, тим більше, не "знання". У неживій природі, зокрема техніко-технологічній, об'єкти взаємодіють з інформаційним кодом, але не з "відомостями", тем більш, "знаннями".

Знання – це відображення реальної дійсності у свідомості людей, що є продуктом їх особистої, матеріальної і суспільної діяльності на основі досвіду, ідей, достовірних фактів або завдяки інтуїції. Образно кажучи, при науковому, раціональному підході "знання" = ідеї + факти (які повторюються) + закони логічного мислення + когнитивно-інтуїтивний (інтелектуальний) процес. Люди мають різні знання, які накопичуються та можуть змінюватися в обсязі "нової інформації" залежно від їх природних якостей. Якщо знання не сприймаються, то це проблема конкретного суб'єкта, але не інформації. Текст іноземною мовою має сенс для тих, хто знає відповідну мову, але не має значення для інших.

Структура знань може бути описана як тезаурус (від грец. *thesaurus* – "скарбниця", "комора", "склад") одержувача, фактично його запас ключових слів – дескрипторів, зумовлений попереднім досвідом накопичення, осмислення фактів та їх взаємовідносин. По суті, тезаурус – це словник ключових слів, у якому вказані зв'язки слів за їх змістом. Він усуває синонімію, багатозначність слів, вказує базисні відношення між дескрипторами, які існують між ними незалежно від контексту, визначає здатність витягати з відомостей нові знання. Його застосовують при автоматизованому перекладі, інформаційному пошуку та інших видах автоматизованої обробки даних.

Відомості лише відносно об'єктивні. Вони цінні для одержувача тоді, коли змінюють його попередні знання про об'єкти і їх співвідношення, зв'язки з іншими об'єктами. Це положення не залежить від того, у чому ці попередні знання закладені – в апіорних ймовірностях, у деяких фактах, у конкретній формі змістовного опису і т.п.

Цитовані вище юридичні визначення характеризують відомості з позицій сприйняття їх людиною. Їх визначення досить умовні, суб'єктивні, а конструктивне використання в сфері електронної взаємодії проблематичне. Навіть є можливість отримати парадоксальний висновок. Наприклад, комп'ютер не може сприймати відомості, тим

більше знання, отже – комп'ютер не може обробляти відомості. Парадокс означає, що в такому вигляді визначення інформації відображають незначні її властивості з позицій електронної взаємодії. Тут треба виходити з інваріантних (незмінних) властивостей інформаційного сигналу, але не з семантики (смислу) відомостей.

Поки що машина не вміє мислити (“усвідомлювати”, “уявляти”, “роз’яснювати”) як людина. Вона вміє тільки перетворювати виділену тим або іншим засобом множину кодів (сигналів, електронних структур) на основі однозначно заданої послідовності фіксованих операцій. Приміром, оцінимо два документи зі зміненою послідовністю слів: “двічі по два – чотири” і “чотири є двічі по два”. Якщо це традиційні документи, то вони містять ті самі відомості. Але якщо це е-документи, то машина розцінить їх як різні. Для традиційного документа захист інформації є захистом відомостей, для е-документа захистом інформації є захист даних, тобто кодів (сигналів, структур). Самі відомості не мають значення, нехай це навіть безглуздий з позицій людини їх набір. Для машини важливе чергування кодів, до яких “прикріплені” відомості, і захист даних є збереженням порядку їх черги. У неживій природі об’єкти взаємодіють із кодами (сигналами, структурами – тобто формами), але не зі “знанням” і “відомостями” (тобто – змістом повідомлень).

В електронному середовищі “інформація” не є об’єктом, не є предметом, який можна брати, давати чи регулювати. Тобто, можна сказати, що у Інтернеті ніякої інформації немає, а є лише коди та електронні структури. Не “інформація” як така, а “структура інформації”, тобто “дані”, що її представляють, є умовою комп’ютерно-мережних комунікацій. Тому ототожнювання понять “дані” та “інформація” у юридичних документах можна вважати логічною помилкою у підміні понять, яка свідчить про порушення закону формальної логіки – “закону тотожності”.

Деякі висновки

1. Універсального визначення поняття “інформація” не існує. Інформація як філософсько-наукова категорія разом з поняттями матерії (речовини) і енергії не підлягає науковому визначенню.

За гіпотетичним допущенням, інформація – це не “повідомлення”, не “відомості”, не “віддзеркалення дійсності”, не “результат вибору”, не “засіб вивчення реальної дійсності”, не “те, що змінює наші знання” тощо, а – це так званий “двигитель” (рушійна сила, за Платоном – “ідеальний початок”) появи, протікання та припинення процесів роботи так званого “двигуна” (“приймача”), який надає рух у часі та визначає усі зміни, перетворення, знищення тощо у Всесвіті. Вказані раніше визначення є наслідком проміжного впливу на будь-який “приймач” зазначеного “двигателя” та уявлення людини про те, що він надає. Якщо, для прикладу, біологічний організм розглядати умовно як “двигун” життя, то кров як форма “двигателю” містить в собі те, що підтримує його роботу. І це щось є не тільки випадкова, а й слухна компіляція біоатомів-генів, на якій записана генетична інформація, що визначає вроджені якості. Головне те, що інформаційне наповнення та інформаційна взаємодія завдяки відповідному розташуванню генів один біля одного надають можливість для подальшого життя у відповідній формі. За аналогією те ж саме стосується й будь яких об’єктів Всесвіту. При отриманні або втраті (зміні) його інформаційного наповнення відповідний об’єкт (їх сукупність) може змінюватися, трансформуватися або зникати тощо.

У загальнотеоретичному, епістемологічному аспектах категорія “інформація” знаходиться за межами фізичних уявлень (метафізики), екзистенціалізму (пошуки, що пов’язані з правом та законом, свободою та свавіллям) та відноситься до понять трансцендентності, яка оперує неможливістю пізнання, для прикладу, душі, інтуїції, часу

тощо. Інтуїція може бути проблиском думки і підказувати відповідь, що з'являється як натхнення, але невідомо за яких умов та звідки. Головне полягає у тому, що природа людини містить як раціональне, так і інтуїтивне начало.

2. “Інформація” властива мислячому суб'єктові, тим самим під інформацією мають на увазі не тільки зміст відомостей, але й їх інтерпретацію, що у наступному забезпечує, за необхідності, комунікаційну взаємодію. Думка в голові людини ще не є інформацією – це прояв начитаності й інтелектуальності (творчості), що для відповідного суб'єкта в цей час є його абсолютною монополією. Те, що розуміється під інформацією, тільки починає виступати як предмет комунікаційної передачі. Вимовляючи слова (користуючись папером, хвилями звуку, комп'ютером, радіохвилями тощо), людина висловлює “ідею”, трансформуючи її у відомості. При цьому, людина вимовляє, доводить не думку як таку, а її копію, яка виражена у відповідній формі. Виникає матеріалізація думки. Ця матеріалізація у е-просторі вже не “інформація”, а – “дані”, до яких інформація прикріплена, пристосована. Тільки при поєднанні ідеального і матеріального з'являються “дані”. За відсутністю одного із зазначених елементів “дані”, а разом й “інформація”, – зникають.

Що ж стосується комп'ютера, він не має можливості зрозуміти або досягнути відомості. Це можливо лише для високоорганізованої матерії, що має складну динамічно-інтелектуальну систему управління, якою є мозок людини.

3. Оскільки сучасні визначення характеризують інформацію з позицій сприйняття її людиною, то їх конструктивне використання у сфері електронної (віртуальної) взаємодії ап'орі проблематичне. Якщо комп'ютер не може сприймати знання, то можна зробити висновок, що він не може обробляти інформацію. З цієї суперечливої реальності випливає, що наведені в роботі деякі юридичні визначення інформації відображають незначні її властивості з позицій е-середовища.

Неможливість застосувати відомі визначення не означає їх невірність. У силу системної відмінності реального світу від е-середовища потрібні більш прийнятні для останнього базові поняття. При їх розробці і формуванні є необхідність виходити з вимоги ефективності визначень саме для сфери електронної взаємодії, у якій здійснюється формування, обробка, збереження, передача сигналів і е-структур. В е-середовищі поняття інформації має спиратися на властивості кодів (сигналів, структур), але не на семантичні характеристики. Машина (ЕОМ) не вміє мислити, вона вміє тільки перетворювати виділену тим або іншим чином множини кодів на основі однозначно заданої детермінованої послідовності логічних операцій.

4. В е-середовищі функціонує не “інформація” як така, а “дані”, до яких вона “пристосована”, “прикріплена” і т.д. Дані можна розглядати як формалізовані знаково-кодові комбінації, що надають інформацію та призначені для їх автоматичної обробки; цифрові дані – це закодовані електричні сигнали й електронні структури. Коли торкнутися до дроту, який під напругою (йде електричний струм), то отримуємо електричний удар “даних” – інформаційно-фізичне повідомлення, яке не має інтелектуального змісту. Але якщо цей удар розшифрувати, то переконаємося, що в мережі мають місце синусоїдальні коливання електроенергії частотою ~50 Гц. Останнє, у нашому випадку, і є “інформація”. Тому, з точки зору обсягу понять та пракселогічного аспекту, ототожнювати у юриспруденції поняття “дані” та “інформація” щодо е-середовища нераціонально та неправомірно.

По суті, “дані” – це закодовані та зафіксовані явища та події, вони статичні, й в цьому їх важливий суттєвий атрибут (ознака). Умовно, “інформація” – це уявлення про відомості та факти, вона динамічна, і це суттєва ознака її відмінності від поняття “дані”.

При цьому визначення інформації, що дається, зокрема, у Законі України “Про інформацію” має статичний зміст. Однак закон тотожності вимагає, щоб поняття та судження мали однозначний зміст, який виключає двозначність і невизначеність. Звідси можна зробити висновок про наявність семантичного протиріччя та логічної помилки – підміну понять, що у юриспруденції неприпустимо, бо може провокувати термінологічні конфлікти.

5. В якості об’єктів інформаційних відносин реального світу виступають предмети, явища та процеси щодо різних форм існування та руху матерії, оскільки вони задіяні в повсякденному житті, уявляються та використовуються людиною та суспільством.

Взагалі, об’єктом інформаційних прав є інформація, яка “пристосована”, “прикріплена” до будь-якого її носія. Наприклад, документована інформація чи документ, де вона зафіксована на матеріальному носії (звичайно – паперовому) з реквізитами, що дозволяють її ідентифікувати.

Якщо ж говорити про упорядкування інформаційних відносин у віртуальному світі (е-середовищі), то об’єктом інформаційних прав є дані, бази даних, інформаційні ресурси (у тому числі і окремі інформаційні продукти, які можуть бути об’єктом товаро-грошових відносин), засоби забезпечення автоматизованих систем даних, у яких інформація “пристосована”, “прикріплена” до електромагнітного (цифрового, світлового тощо) носія завдяки техніці та технологіям слабких струмів (електроніки, зв’язку та радіотехніки).

Прагнучи до термінологічної точності щодо правотворчості для е-середовища, коректніше вживати термін “дані” як родове поняття. Його видовим поняттям, у цьому випадку, буде термін “інформація”. При цьому, “дані” – обробляються машиною, а “інформація” – опрацьовується мозком людини, що українською мовою більш коректно. Це може визначати необхідність врахування у юридичній літературі та внесення деяких змін до нормативно-правової бази щодо упорядкування відносин у інформаційній сфері законодавства України.

Використана література

1. Елсуков А.Н. Історія античної гносеології; мінськ, 1992. 82 с.; Нікітін Е.П. Історичні долі гносеології. *Філософські дослідження*. 1993. № 1. С. 61-70.
2. Брижко В.М., Фурашев В.М. Інформаційне право та інформаційне законодавство: наукове видання. – (НДІП НАПрН України). Київ: Видавничий дім “АртЕК”, 2020. 288 с. – (Гносеологія. С. 43-51).
3. Ільїн В.В. Теорія пізнання. Епистемологія; москва, 1994.
4. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F>
5. Платон : соч. в 3-х т. ; пер. с давнегрец. ; під ред. А.Ф. Лосева и В.М. Асмуса; москва: “Думка”, 1968.
6. Бехтерев В.М. Мозок і діяльність. Вибрані добутки; москва, 1928.
7. Вінер Н. Кібернетика і суспільство; москва, 1958.
8. Моль А. Теорія інформації і естетичне сприйняття; москва, 1966.
9. Глушков В.М. Мислення і кібернетика. *Питання філософії*. 1963. № 1. С. 34.
10. Кочових І. Головний Закон Всесвіту. Вінниця: “Антекс”, 2001. 48 с.
11. Манєєв А.К. Філософський аналіз антиномій науки; мінськ, 1972.
12. Юзвішин І.І. Інформаціологія або закономірності інформаційних процесів і технологій у микро- і макросвітах Всесвіту. 4-е вид.; москва, 1996. С. 15.
13. Ожегов С.І. Словник російської мови; москва: Вид. “Російська мова”, 1989.
14. Гаврилов О.А. Курс правової інформатики: підручник для вузів; москва: Вид. “НОРМА”, 2000. 432 с.

15. Копылов В.А. Інформаційне право: підручник. 2-е вид., перераб. і доп.; москва: Юрист, 2002. 512 с.
16. Юридична енциклопедія : в 6 т. ; редкол. Ю.С. Шемчученко (голова редкол.) та ін. Київ: “Укр. енцикл.”, 1998. Т. 2: Д–И. С. 717.
17. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ, поточна редакція від 27.07.23 р., підстава - 3005-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
18. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-ІV, поточна редакція від 28.06.24 р., підстава - 3778-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
19. Законі України “Про електронні телекомунікації” від 16.12.20 р. № 1089-ІХ, поточна редакція від 01.07.24 р., підстава - 3721-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
20. Михайлов А.І., Чорний А.І., Гиляревский Р.С. Основи наукової інформації; москва: “Наука”, 1965. 655 с.
21. Шеннон К. Роботи зі статистичної теорії зв’язку; москва, 1960.

~~~~~ * * * ~~~~~